

Die prijs zien ze nooit meer terug

Fier staat hij op het voordek van zijn 15 meter lange Lemsteraak. De harde verweerde kop waarin een paar vriendelijke ogen stralen en waarvan een glimlach nauwelijks is weg te denken op het korte vierkante lijf. Het prototype van de man die weet wat hij wil en zijn doel altijd pijnlijk nauwkeurig bereikt. F. G. Spits, Fred voor zijn vele vrienden, in het dagelijks leven accountant en in zijn schaarse vrije tijd

schip: de W. H. de Vos-prijs. Een wisselprijs die jaarlijks wordt uitgereikt aan een persoon of instantie die zich meer dan verdienstelijk heeft gemaakt voor de doelstellingen van de Stichting.

Spits heeft dat gedaan. Heeft die prijs terecht gekregen. En niet alleen vanwege de niet aflatende ijver waarmee hij al vele jaren lang gegevens verzamelt over alles wat maar met die

Een reeks Lemsteraken onttrekt het gezicht op de tientallen ronde en platbodemjachten die in Sneek hun jaarlijkse reünie belegden.

aan zijn dood in 1957 heeft de heer De Vos de aak in zijn bezit gehad. Hij kon en wilde er eenvoudig geen afstand van doen.

Ook zijn zoons waren (en zijn nog steeds) verknocht aan 'De Onrust'. Omstandigheden hebben het hun echter onmogelijk gemaakt het schip van vader in de familie te houden. Eén jaar na zijn dood verkochten zij hun aak aan de heer Spits.

Dat is overigens niet zo maar even gebeurd. De erfgenamen hebben lang gezocht voordat ze iemand hadden gevonden, waarvan ze mochten verwachten dat hij het schip met dezelfde liefde zou omringen als wijlen W. H. de Vos dat had gedaan. Vrijwel zeker zijn er andere gegadigden geweest die veel meer wilden betalen dan de heer Spits toen kon. Maar die het schip eenvoudig niet kregen omdat er voor de familie De Vos onvoldoende waarborgen bestonden dat het schip in zijn originele staat zou worden gehouden.

Fred Spits, tijdens lustrumreünie van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten bekroond met de W. H. de Vos-wisselprijs: 'Die prijs zien ze nooit meer terug'

'platbodemgek'. Een man die zich al enkele tientallen jaren lang met hart en ziel inzet voor zijn grote liefde (vrouw en dochter even niet meetellen): het Ronde en Platbodemjacht. Tijdens de van 11 tot en met 14 juli in Sneek gehouden jaarlijkse reünie van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten, heeft Fred Spits de beloning gekregen voor het vele werk dat hij, en niet te vergeten zijn vrouw, heeft verricht voor het oudhollandse

prachtige oude schepen te maken heeft. Ook de prijs zelf, een zilveren model van de Lemsteraak 'De Onrust', maakt dat niemand daar meer aanspraken op kan maken dan de heer Spits zelve. Immers, hij is in het bezit van het schip waarnaar het model is vervaardigd!

De Lemsteraak 'De Onrust' is in 1915 gebouwd door de beroemde werf De Boer in Lemmer in opdracht van de heer H. W. de Vos uit Dordrecht. Tot

Ook Fred Spits heeft de koop niet à la minute rond gekregen. 'Ik moest er een allemachtig eind voor rijden. Het schip lag ergens bij de Moerdijk en ik woonde in Groningen. De zoon van W. H. de Vos was aan boord. Samen hebben we het hele schip bekeken, zonder al te veel te zeggen, en toen heb ik een bod gedaan. Het hoogste bod dat ik dacht me te kunnen permitteren'.

'Een week of vijf hoorde ik helemaal niets. Toen kwam er een telefoontje van Van Waning (één van de oprichters van de Stichting en nog altijd één der kopstukken uit de Ronde en Platbodewereld, red.) die me feliciteerde. Jij bent de nieuwe eigenaar van 'De Onrust'. Ik kon mijn oren niet geloven'.

'Van Waning heeft het me nooit willen vertellen, maar ik ben er zeker van dat ik het schip aan hem heb te danken. Dat hij de familie De Vos de garantie heeft gegeven dat het schip bij mij in goede handen zou zijn'.

Relatief goedkoop

Spits kreeg zijn Lemsteraak voor een relatief lage prijs. Maar nog altijd een bedrag dat hij niet op tafel kon leggen. 'Mijn schoonvader had een exportbedrijf in ansjovis in Lemmer. Daarnaast financierde hij vroeger de aken van de vissers. Ik ben toen naar hem toegegaan en heb hem gezegd, dat hij nog eenmaal de kans kreeg een echte aak te financieren. Eerst wilde hij er niet aan. Dat schip is veel te groot voor jou, zei hij. Maar hij ging toch met me in zee en ik heb hem netjes de termijnen voldaan'.

Voor de erfgenamen van W. H. de Vos was het hoofdstuk met de verkoop van de trotse 'De Onrust' niet uit. Ter nagedachtenis aan hun vader, stelden de zoons een zilveren model van de Lemsteraak ter beschikking van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten. Om ieder jaar aan iemand of een instantie uit te reiken, die zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt voor die prachtige oude schepen.

Grote namen

Illustere namen komen er voor op de lijst met 'winnaars' van de W. H. de Vos-wisselprijs. Zoals Arie de Boer uit Lemmer, de man uit het geslacht bouwers van Lemsteraken en tevens de man die het Prinsessejacht 'De Groene Draeck' van H.K.H. Prinses Beatrix ontwierp. En 'heit' Piersma uit Heeg, die zich inzette voor de Friese Tjotters. Die een vloot van scheepjes bijeen bracht om er jongeren zeilen in te leren. En die een zoon groot bracht die nu Tjotters, Friese Jachten en Boeiers bouwt en restaureert. En, om nog één van die groten te noemen, Peter Dorleyn, de tekenaar uit Hoorn, die niet alleen zijn eigen Botter volledig restaureerde, maar ook de stuwende kracht kan worden genoemd achter de Vereniging Botterbehoud.

Er zijn meer groten te noemen die de W. H. de Vos-wisselprijs hebben gekregen. Fred Spits hoort daarbij. Voor de volle honderd procent. Vanwege de enorme hoeveelheid documentatie die hij heeft verzameld. En vanwege de grote inspanningen – lichamelijk zowel als financieel – die hij zich heeft getroost om zijn Lemsteraak in de originele staat te houden. Wie daarvan een leuk bewijs wil hebben, moet maar eens op een winterse zondag naar Hindelopen gaan. Naar de pier die de haven scheidt van het IJsselmeer. Daar ligt, naast een grote loods, zijn 'De Onrust'. En daar is Fred Spits menigmaal waar te nemen, terwijl hij in zijn dooie eentje aan zijn schip werkt. Jaar in jaar uit, met niet aflatende ijver.

Fred Spits heeft veel meer gedaan voor het oudhollandse schip. Hij heeft één van zijn vroegere schepen geschonken aan het museum in Enkhuizen en hij heeft Nederlands meest unieke houten schip, de in 1868 door E. H. van der Zee gebouwde visvaak 'Dolphijn' gekocht. Onder de voorwaarden het schip in goede conditie te houden en ervoor te zorgen dat het nimmer Friesland verlaat. Aangezien het onderhoud van twee schepen

F. G. Spits, Fred voor zijn vrienden, buigt zich over de W. H. de Vos-wisselprijs, een zilveren model van de Lemsteraak 'De Onrust'. De naast de foto zittende ontwerper en bouwer van Lemsteraken, Yge Blom uit Hindelopen, kan het niet laten even iets aan de kluisverboom te veranderen...

zelfs voor een bezetene als Spits te veel is, heeft hij de 'Dolphijn' in bruikleen afgestaan aan Heeg's havenmeester, Jan Lopik. Ten einde er van verzekerd te zijn, dat het schip in conditie blijft en dat er mee wordt gevaren. En dat de 'Dolphijn' bij geen enkel evenement ontbreekt. Ja, de W. H. de Vos-wisselprijs is in goede handen terecht gekomen. En

Een eskader Staverse jollen passeert (keurig netjes) het admiraalsschip, de Lemsteraak 'De Groene Draeck' van H.K.H. Prinses Beatrix.

De unieke, in 1868 door Eeltje Holtrop van der Zee gebouwde, visaak 'Dolphijn', heeft juist een boei gerond en is op weg naar een hoge klassering.

◀ Twee van deze oude Thames barges waren uit Engeland overgezeild om de reünie der Ronde en Platbodemjachten als gast mee te maken.

ook al probeert Spits zelf, uit bescheidenheid, de zaak wat te bagatelliseren, hij is maar wat blij met het fraaie model van zijn Lemsteraak. 'Ze zullen volgend jaar goed moeite hebben dit model weer uit mijn handen te krijgen', zegt hij. 'Ik denk dat ik hem maar 'zoek' maak van de winter'.

De uitreiking van de W. H. de Voswisselprijs is ieder jaar weer een hoogtepunt tijdens de reünie van de Stichting Ronde en Platbodemjachten. Die reünie, de twintigste, is dit jaar in Sneek gehouden. Zoals iedere lustrumreünie in Friesland, de geboortegrond van de Stichting, wordt gehouden.

Rond 240 schepen uit het gehele land – ongeveer een kwart van het totaal aantal bij de Stichting ingeschreven schepen – luisterden het spektakel met hun aanwezigheid op. Merendeels nieuw gebouwde schepen, maar ook een flink aantal echt oude vaartuigen met de boeier 'De Vriendschap' van de gebroeders Marckman (bouwjaar 1835) als meest bejaarde exemplaar.

Admiraal tijdens het door de stevige wind lang niet altijd even fraaie admiraalzeilen, was H.K.H. Prinses Beatrix. Uiteraard fungeerde haar prachtige Lemsteraak, de 'De Groene Draeck', als admiraalsschip.

Bij het admiraalzeilen willen we overigens wel enkele kritische kanttekeningen plaatsen. De Stichting heeft zich beijverd een folder samen te stellen waarin het hoe en waarom van het admiraalzeilen – een zeer oude traditie – staat omschreven. In dat werkstuk staat duidelijk, dat bij het passeren van het admiraalsschip door een eskader (in frontlinie uiteraard) de schippers van de tot het eskader behorende schepen dienen te salueren, terwijl de bemanning in de houding dient te staan. Keurig naast elkaar en met het gezicht naar de admiraal.

Nu weten wij heel goed, dat H.K.H. Prinses Beatrix – zeker als beschermvrouwe van de Stichting – bijzonder populair is. Maar dat vinden wij nau-

Het admiraalzeilen zit er voor Spitsen zijn Lemsteraak 'De Onrust' op. De bemanning heeft net de nok laten vallen, de geitouwen aangehaald en een kat in het grootzeil getrokken. Voor een gereefd fokje glijdt de majestueuze aak rustig terug naar het feestgewoel.

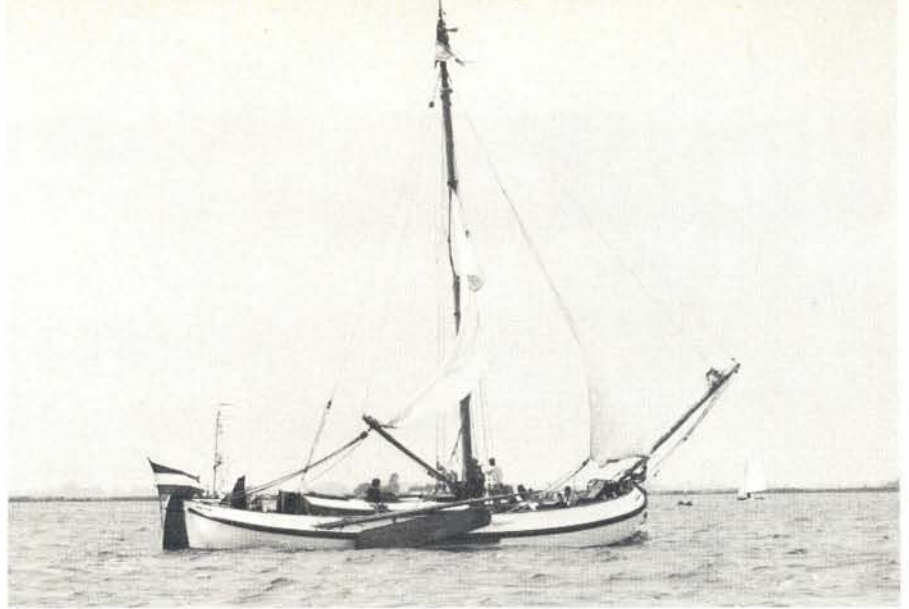
welijks een excuus voor de tientallen bemanningsleden die springend en zwaaiende de groet brachten. Het doet afbreuk aan de zo mooie traditie van het admiraalzeilen.

Het zou trouwens ook geen kwaad kunnen wanneer een aantal eskaders eens serieus ging oefenen in het varen in frontlinie en wat zoal meer bij het admiraalzeilen hoort. Goed, de stevige wind maakte het allemaal niet gemakkelijker, maar je vraagt je wel af waarom een eskader Tjalken met de 'Ziet op U Zelfen' als eskadercommandant wel een vrijwel perfecte show kan opvoeren en waarom eskaders met veel handzamer scheepjes dat dan niet volbrengen. Even de motorloze schepen buiten beschouwing gelaten, want die hadden het onder deze omstandigheden natuurlijk veel moeilijker dan de schepen die de motor hadden bijstaan. En een misser, zoals wij die zagen van een eskader zeeschouwen, dat zich vlekkeloos in een frontlinie op de Admiraal afzeilend eskader Bollen boorde, mag natuurlijk helemaal niet worden gemaakt. Nee, het zou helemaal zo gek niet zijn om de deelnemers te verplichten de dag voor het admiraalzeilen eens duchtig met elkaar te oefenen.

Trouwens, de organisatie gaat ook niet geheel vrijuit. In de eerste plaats zijn wij van mening dat het eskader Boeiers met als eskadercommandant de Commissaris van de Koningin in Friesland met de Friso, als eerste eskader had moeten worden ingedeeld. En verder hadden onder deze omstandigheden de motorloze Tjotters en Friese Jachten wel voorrang verdiend. Zij hebben urenlang de grootste moeite gehad met het wachten achter krabbende ankers.

De wedstrijden zondag hadden zwaar te lijden onder de harde wind. Dat toch nog vele schippers – ook van de kleinste scheepjes – kans zagen de strijd tot een goed einde te brengen, getuigt van klasse.

Eén winnaar willen we hier eren: D. J.

Haagsma uit Workum met de 'Twa Sisters'. Hem ging de prijs in eerste instantie de neus voorbij door een vergissing van de wedstrijdleiding. Iets dat de familie Haagsma gewend is, want dat was al eens eerder gebeurd. Tachtig jaar geleden, om precies te zijn, toen opa Haagsma ten onrechte niet als winnaar werd aangemerkt. Opa, of is het zelfs overgrootvader?, Haagsma die de 'Twa Sisters' in 1892 door Eeltje Holtrop van der Zee liet bouwen. De familie is nog steeds eerste eigenaar...

Willem Leniger.

Tjalken in de wedstrijd. Het achterste schip in de originele uitvoering met laadluiken en de kleine roef met de luiken voor de ramen.

Detail van de Wieringer bol Eudia, dat aangeeft waarom – onder meer – mensen gek zijn op ronde en platbodemschepen: de mooie houten blokken met buitenbeslag, de leeuw op het roer, de gesmede helmstok en de fraaie knop op de vlaggestok. Op de achtergrond twee stoere koppen van Lemsteraken.

